Uchwała Nr XXVI/203/2021
Rady Gminy Chłopice

z dnia 11 listopada 2021 r.

w sprawie: **ustanowienia herbu, flagi , banneru, flagi stolikowej, sztandaru, pieczęci i łańcucha Gminy Chłopice oraz zasad ich używania.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie (tekst jednolity Dz. u. z 2021 r., poz. 1372) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach (tekst jednolity Dz. u. z 2016 r., poz. 38), po uzyskaniu pozytywnej opinii Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Rada Gminy Chłopice uchwala, co następuje:

§ 1. Ustanawia się :

1) Herb Gminy Chłopice według opisu zawartego w § 2 i wzoru zawartego w **załączniku nr 1** do uchwały,
2) Flagę Gminy Chłopice według opisu zawartego w § 3 i wzoru zawartego w **załączniku nr 2** do uchwały,
3) Banner Gminy Chłopice według opisu zawartego w § 4 i wzoru zawartego w **załączniku nr 3** do uchwały,
4) Flagę stolikową (proporczyk) według opisu zawartego w § 5 i wzoru zawartego w **załączniku nr 4** do uchwały
5) Sztandar Gminy Chłopice według opisu zawartego w § 6 i wzoru zawartego w **załączniku nr 5** do uchwały,
6) Pieczęcie Gminy Chłopice według opisu zwartego w § 7 i wzoru zawartego w **załączniku nr 6** do uchwały.
7) Łańcuch Wójta według opisu zawartego w § 8 i wzoru zawartego w **załączniku nr 7** do uchwały,

§ 2. Herb Gminy Chłopice stanowi: w tarczy hiszpańskiej czerwonej - w głowicy złoty ukoronowany monogram Maryjny otoczony srebrnymi obłokami. Poniżej (w podstawie) złoty pień gruszy o dwóch takiż liściach, z karpą. Kształt korony nawiązuje do obecnej korony jaką zwieńczono Cudowny Obraz M. B. Chłopickiej.

§ 3. Flagę Gminy Chłopice stanowi: prostokątny, poziomy płat sukna, tj. 5 x 8, heraldyczna, gdzie na czerwonym płacie w pas, w części centralnej ukoronowany monogram Maryjny, żółty otoczony białymi obłokami. Całość nad pniem gruszy o dwóch liściach z karpą.

§ 4. Banner Gminy Chłopice stanowi: czerwony płat w słup (w proporcjach 5 x 20) gdzie bliżej górnej krawędzi w części centralnej ukoronowany monogram Maryjny, żółty otoczony białymi obłokami. Całość nad pniem gruszy o dwóch liściach z karpą.

§ 5. Flaga stolikowa (proporczyk) Gminy Chłopice stanowi Czerwony płat w słup (w proporcjach 10 x 20) gdzie bliżej górnej krawędzi w części centralnej ukoronowany monogram Maryjny, żółty otoczony białymi obłokami. Całość nad pniem gruszy o dwóch liściach z karpą.

§ 6. Sztandar Gminy Chłopice stanowi: płat w kolorze czerwonym, w proporcjach 1 x 1 m. Z trzech stron 5 cm złota frędzla, od czwartej strony kółeczka do mocowania na pręcie przydrzewcowym.

Na płacie duży (ca 75 -80% powierzchni płata) państwowy Orzeł Biały w koronie. Korona dziób i pazury złote.

Strona lewa – Płat w kolorze kremowym. W części środkowej herb gminy otoczony półwieńcem z zielonych liści dębowych (na pamiątkę dawnej dąbrowy i zachowanych dębów wokół kościoła). Nad herbem napis majuskułowy, lekko wypukły GMINA CHŁOPICE.

Drzewce składające się z dwóch części /do złożenia/ z drzewa jesionowego z zakończeniem dolnym metalowym zwanym trzewikiem Zwieńczeniem srebrny (stalowy) grot w kształcie połowy lilii będącej jednym z symboli Matki Bożej. Pod grotem przewiązanie dwóch szarf o długości ca 80 cm, szerokości 5-7 cm. Szarfy niebiesko-biało-niebieskie, nawiązują tutaj do barwy maryjnej ale także do głównych barw flag; powiatu i województwa. Szarfy zakończone złotymi frędzlami.

§ 7. Pieczęcie Gminy Chłopice: obie o średnicy 36 mm, gdzie w podwójnym otoku umieszczono kontur zatwierdzonego godła, różniące się otokowym napisem, z centralnie (na godz. $12^{\underline{00}}$) umieszczonym dywizorem w kształcie krzyżyka. Oba liście oraz korona ze względu na niewielkie wymiary zaznaczono schematycznie;

+ GMINA CHŁOPICE // + WÓJT GMINY CHŁOPICE // + RADA GMINY CHŁOPICE.

§ 8. Łańcuch Wójta składa się z ogniw w kształcie stylizowanych liści dębu połączonych ogniwkami. Łańcuch zwieńczony (u dołu) ogniwem w kształcie tarczy herbowej zza której wystają z czterech stron górne fragmenty lilii maryjnej. Na tarczy kontur godeł z herbu gminy. W części górnej pomiędzy piątymi liśćmi łańcuszek stabilizujący łańcuch. Powinien być on zakładany na karku noszącego. Sugestia – na odwrotnych stronach liści możliwość grawerowania Imienia i Nazwiska kolejnego Wójta z datami Jego kadencji. Pozwoli to na zapamiętanie tych osób u potomnych. Po zapisaniu wszystkich liści Łańcuch zostaje przeniesiony do gabloty a Gmina funduje kolejną wersję łańcucha.

§ 9.1 Symbole, o których mowa w § 2-6 uchwały stanowią własność Gminy Chłopice i są znakami prawnie chronionymi oraz mogą być używane wyłącznie w kształcie, proporcjach i kolorach zgodnych ze wzorami graficznymi ustalonymi w niniejszej uchwale.

2. Uzasadnienie zastosowanej symboliki oraz rys historyczny zawiera **załącznik nr 8** do uchwały.

§ 10.1. Prawo do używania herbu, flagi , banneru, sztandaru, łańcucha i pieczęci Gminy na mocy niniejszej uchwały przysługuje:

1) Radzie Gminy,
2) Wójtowi Gminy,
3) Urzędowi Gminy,
4) Gminnym Jednostkom Organizacyjnym.

2. Pieczęci do sygnowania szczególnie ważnych i uroczystych dokumentów używają ;
1) Rada Gminy;
2) Wójt Gminy;
3) Urząd Gminy

§ 11.1. Herb, flagę , banner, flagę stolikową, sztandar, łańcuch i pieczęci Gminy Chłopice umieszcza się w pomieszczeniach, na budynkach i przed budynkami stanowiącymi siedziby albo miejsca obrad organów Gminy.

2. Symbole, o których mowa w ust. 1 mogą być używane również w innych miejscach z okazji uroczystości, świat i rocznic gminnych, państwowych i regionalnych oraz podczas innych imprez i działań promujących Gminę Chłopice.

3. Herb może być zamieszczony na drukach urzędowych Rady Gminy i Wójta oraz na stronach internetowych, których administratorem jest Urząd Gminy oraz pozostałe gminne jednostki organizacyjne.

§ 12.1. Herb, flaga , banner, flaga stolikowa i sztandar, mogą być wykorzystywane przez Urząd Gminy i pozostałe gminne jednostki organizacyjne oraz sołectwa do celów promocji Gminy Chłopice.

2. Symboli, o których mowa w ust. 1 mogą używać także inne instytucje, organizacje, stowarzyszenia, fundacje, osoby fizyczne oraz pozostałe osoby prawne i jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, wykonujące działalność o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców Gminy, po uzyskaniu pisemnej zgody Wójta Gminy Chłopice.

§ 13. Herb, flaga , banner, flaga stolikowa, sztandar mogą być umieszczane , używane i rozpowszechniane wyłącznie w sposób zapewniający należytą im cześć, powagę i poszanowanie.

§ 14. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chłopice.

§ 15. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia 2 Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Franciszek Kiszka

Załącznik nr 1 do uchwały Rady Gminy Chłopice
nr XXVI/203/2021 z dnia 11.11. 2021 r.

GMINA CHŁOPICE
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
POWIAT JAROSŁAWSKI

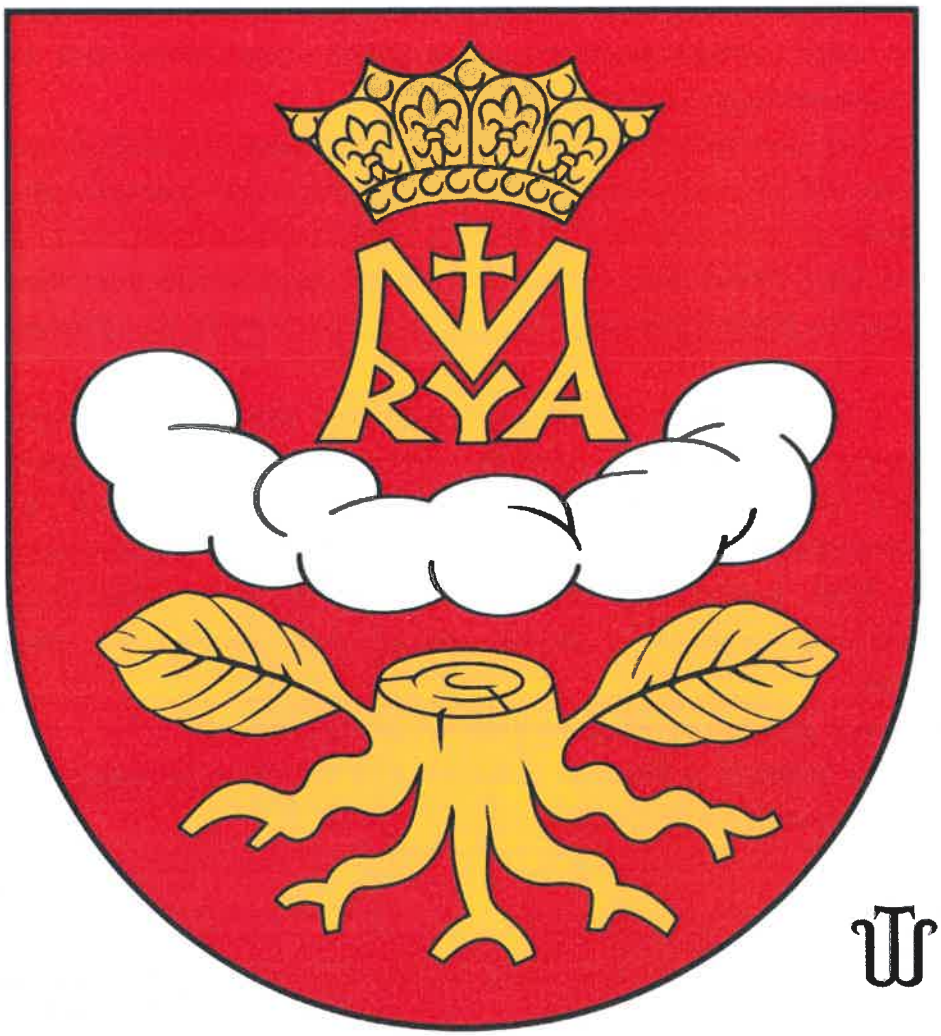

BARWY W CMYK	BARWY W RGB	
ZŁOTA: C 0%; M 20%; Y 100%; K 0%	ZŁOTA	R: 254, G: 204, G: 0
CZERWONA: C 0%; M 100%; Y 100%; K 0%	CZERWONA	R: 277, G: 30, B: 36
CZARNA: C 0%; M 0%; Y 0%; K 100%	CZARNA	R: 43, G: 42, B: 4
	SREBRNA	R: 254, G: 254, B: 254

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE

Franciszek Kiszka

Załącznik nr 2 do uchwały Rady Gminy Chłopice
nr XXVI/203/2021 z dnia 11.11.2021 r.

GMINA CHŁOPICE
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
POWIAT JAROSŁAWSKI

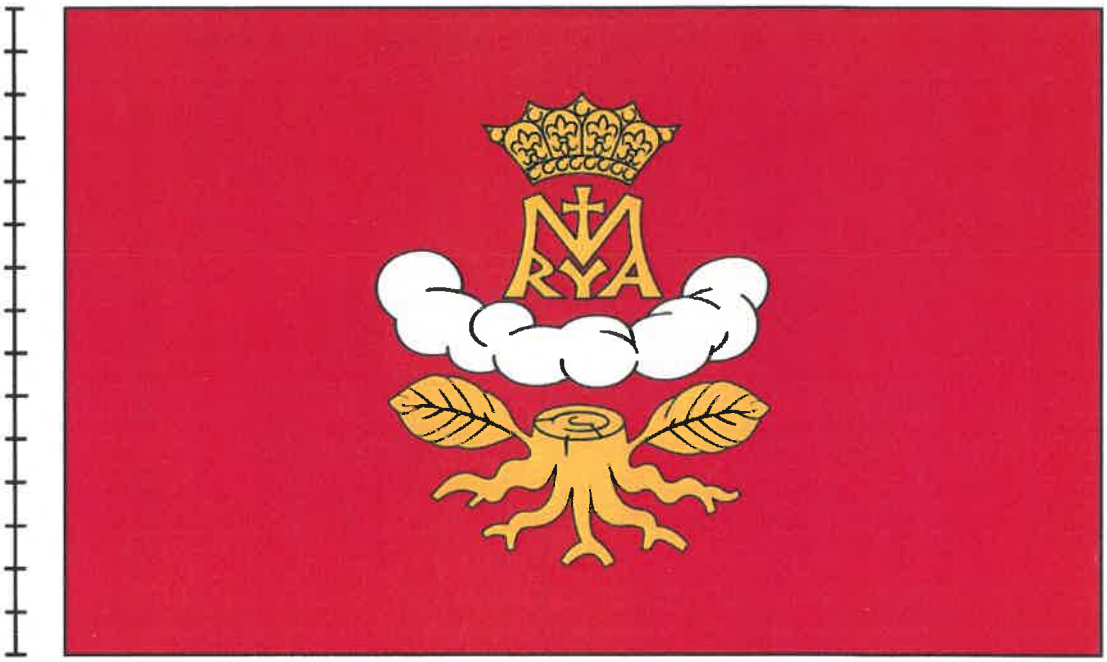

FLAGA

BARWY W CMYK	BARWY W RGB	
ŻÓŁTA: C 0%; M 20%; Y 100%; K 0%	ŻÓŁTA	R: 254, G: 204, G: 0
CZERWONA: C 0%; M 100%; Y 100%; K 0%	CZERWONA	R: 277, G: 30, B: 36
CZARNA: C 0%; M 0%; Y 0%; K 100%	CZARNA	R: 43, G: 42, B: 4
	BIAŁA	R: 254, G: 254, B: 254

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Franciszek Kiszka

Załącznik nr 3 do uchwały Rady Gminy Chłopice
nr XXVI/203/2021 z dnia 11.11. 2021 r.

GMINA CHŁOPICE
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
POWIAT JAROSŁAWSKI

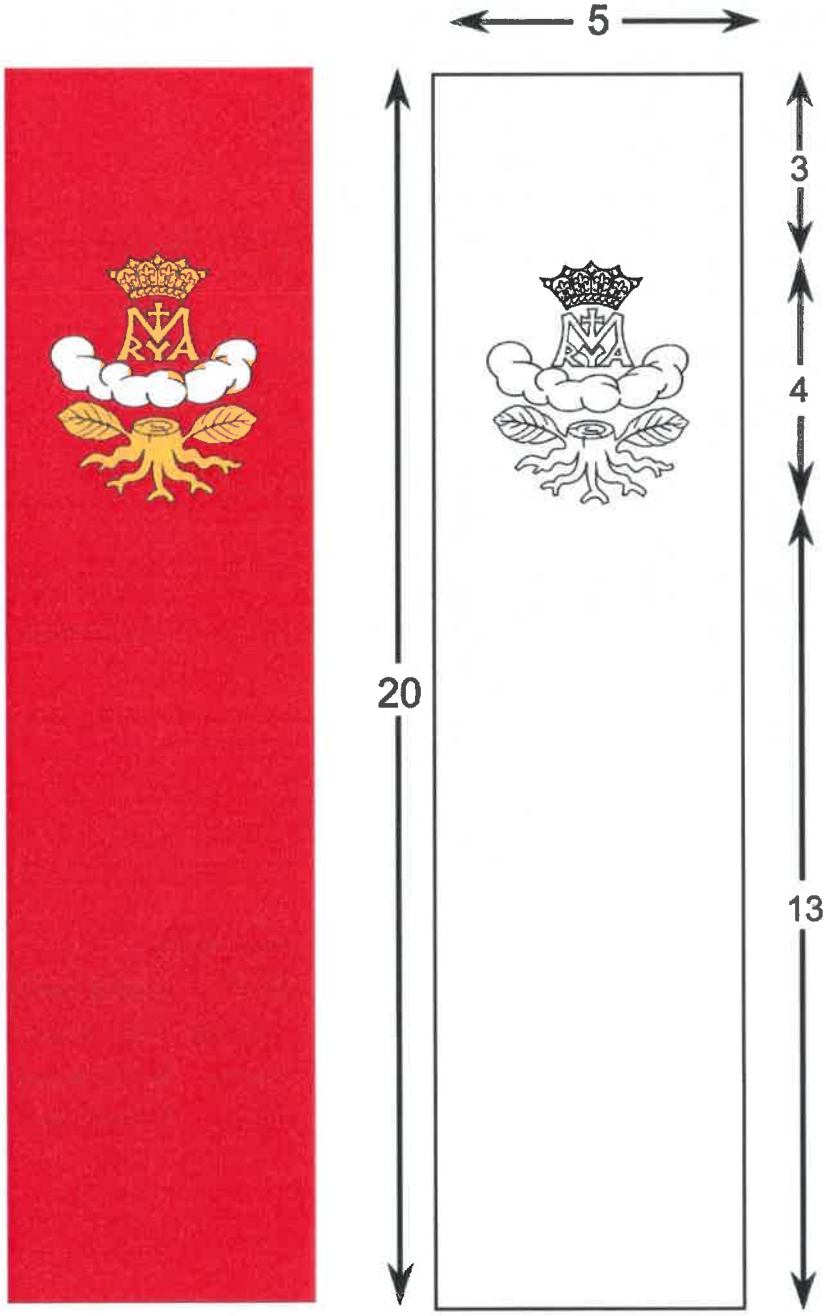

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Franciszek Kiszka

Załącznik nr 4 do uchwały Rady Gminy Chłopice
nr XXVI/203/2021 z dnia 11.11. 2021 r.

GMINA CHŁOPICE
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
POWIAT JAROSŁAWSKI

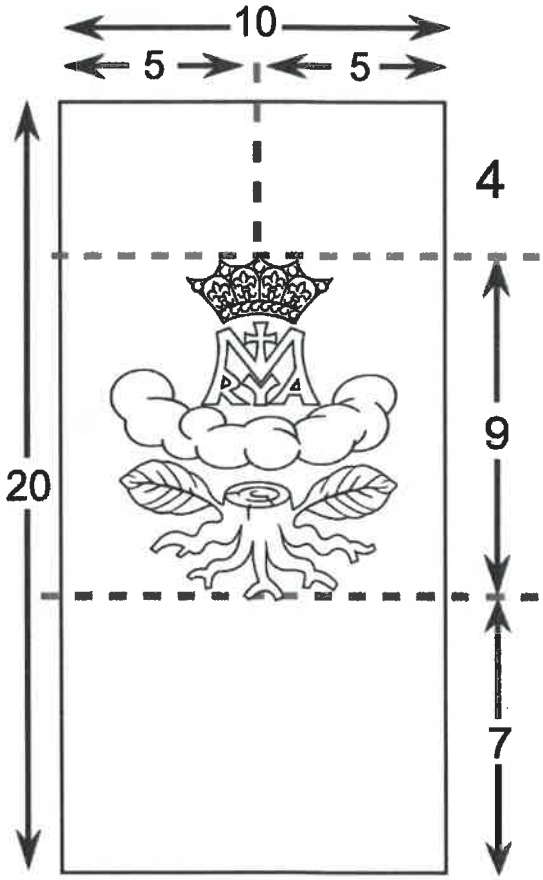

FLAGA STOLIKOWA

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Franciszek Kiszka

Załącznik nr 5 do uchwały Rady Gminy Chłopice
nr XXVI/203/2021 z dnia 11.11. 2021 r.

GMINA CHŁOPICE
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
POWIAT JAROSŁAWSKI

SZTANDAR STRONA LEWA

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE

Franciszek Kiszka

Załącznik nr 5 do uchwały Rady Gminy Chłopice
nr XXVI/203/2021 z dnia 11.11. 2021 r.

GMINA CHŁOPICE
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
POWIAT JAROSŁAWSKI

SZTANDAR STRONA PRAWA

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Franciszek Kiszka

Załącznik nr 6 do uchwały Rady Gminy Chłopice
nr XXVI/203/2021 z dnia 11.11. 2021 r.

GMINA CHŁOPICE
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
POWIAT JAROSŁAWSKI

WZORY PIECZĘCI

Załącznik nr 7 do uchwały Rady Gminy Chłopice
nr XXVI/203/2021 z dnia 11.11. 2021 r.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Franciszek Kiszka

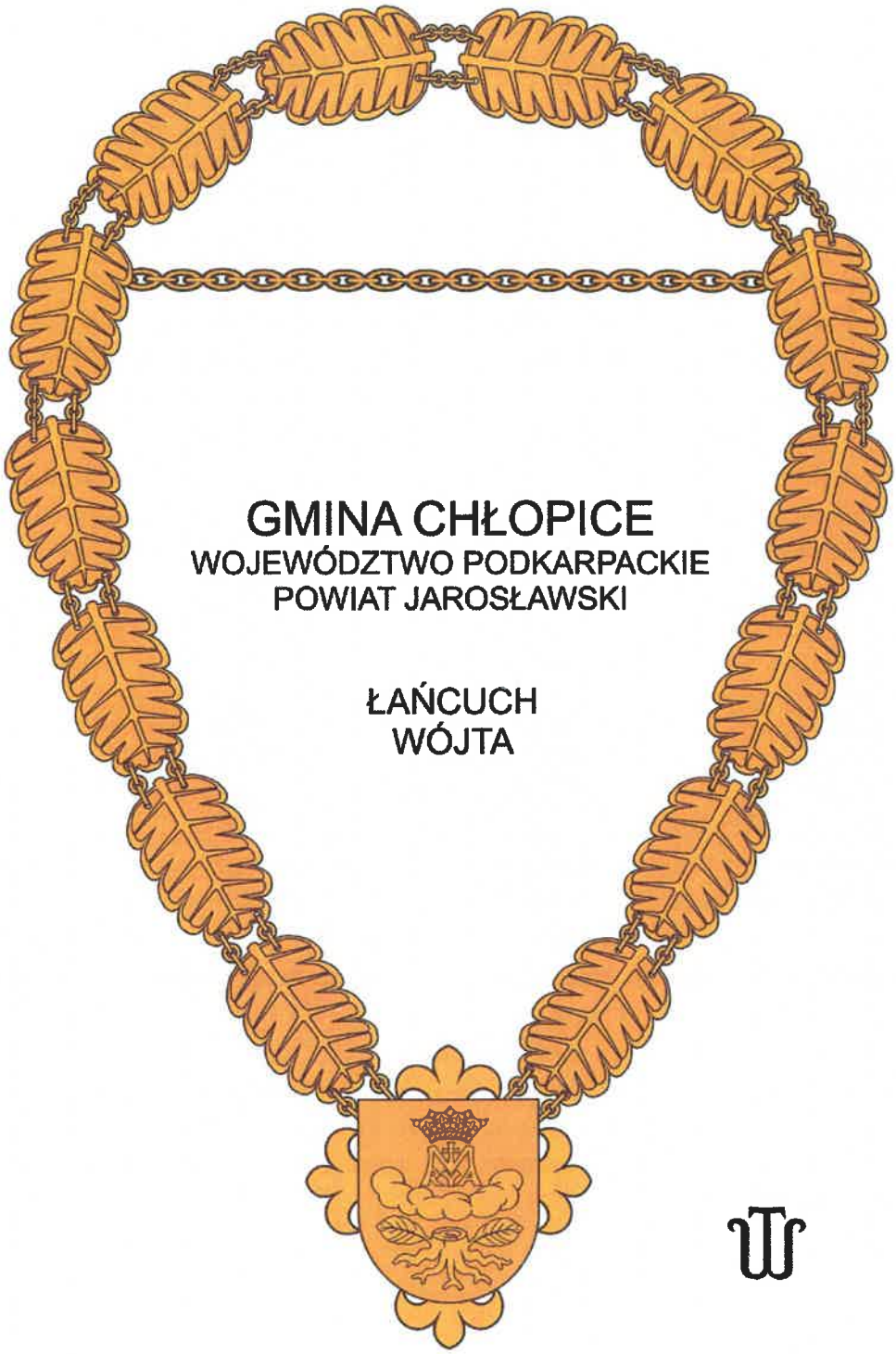

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE

Franciszek Kiszka

HERALDYKA GMINY C H Ł O P I C E

Załącznik nr 8 do uchwały Rady Gminy Chłopice
nr XXVI/203/2021 z dnia 11.11. 2021 r.

EKSPERTYZA HISTORYCZNO-HERALDYCZNA

- **WSTĘP**

Reforma reaktywująca w Polsce samorząd terytorialny na szczeblu podstawowym w 1990 roku, a także rozbudowa jego struktur w 1998 r. uważane są jako jedno z najbardziej istotnych elementów przemian ustrojowych w naszym kraju. Oznaczają one przywrócenie narodowych tradycji ustrojowych opartych na europejskich rozwiązaniach prawnych. Polska ratyfikowała w 1993 r. Europejską Kartę Samorządu Terytorialnego, gdzie w preambule położony jest silny akcent na związek pomiędzy demokracją a samorządem terytorialnym.

Wspomniana Ustawa o samorządzie terytorialnym z 8 marca 1990 r. zezwoliła jednostkom samorządu lokalnego na posiadanie swoich symboli. Pod tym pojęciem ustawodawca rozumiał; herb, logo oraz sztandar. Rozszerzenie zakresu posiadania do pełnej symboliki, zawierającej oprócz herbu i sztandaru również flagę, banner, chorągiew, sztandar i pieczęć - zawarte zostało w późniejszej ustawie o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r. (Dz. U. nr 91, poz. 578 z późniejszymi zmianami) art. 12 ust. 10 oraz wcześniejszej ustawy z dn. 21.12.1978 r. o odznakach i mundurach (Dz. U. nr 31, poz. 130 z późniejszymi zmianami).

W Polsce heraldyka i herby[1] kojarzone są z rodzinami szlacheckimi i ich genealogią. Był to znak rozpoznawczy poszczególnych rycerzy, a miejscem jego projekcji obok chorągwi była tarcza, jako ważny składnik uzbrojenia. Wraz z nadaniem lenna związane było nadanie herbu lennikowi, zwykle był to uszczerbiony herb suwerena, bądź otrzymywał on własny znak - emblemat, co było początkiem znaków tożsamości indywidualnej (herby rycerskie) przechodząc stopniowo do znaku tożsamości rodowej (rodzin rycerskich). Herb był godłem dziedzicznym i oznaką szlachectwa. Pierwotnie znakiem własnościowym wschodnich ludów koczowniczych były „tamgi"- w prostej linii wywodzące się od Chazarów lub skandynawskich czy starosłowiańskich runów. O tym okresie pisał F. Kamocki:[2] *„...Wskutek rozmaitych przeobrażeń, którym stanice rodowe (dawne, z run tworzone a służące za chorągwie, znaki poszczególnych rodów) z biegiem czasu podlegały, runa, w epoce w której powstawać u nas zaczęły herby na zachodnio-europejską modłę, ostatecznie przekształcić się miała w godła herbowe zrozumiałe...".*

Znak jako godło państwa oraz jako znak-symbol rycerski rozpoznawczy, odróżniający – z symboliką zawartą w treści godła[3] i barwy herbowej genetycznie wywodził się z bojowych,

---

[1] Herb, z niem. *Erbe* – dziedzictwo. Według etymologii polskiej wyraz *herb* można przyjąć zarówno jako zapożyczenie z języka niemieckiego lub czeskiego. *Krzyżacy, szpitalnicy, kondotierzy* [w] Studia z dziejów średniowiecza, Malbork 2006, s.43-67. Angielska nazwa herbu *Arm* lub *Coat of arms*- tłumaczona jest jako płaszcz na zbroje lub płaszcz herbowy (inaczej labry), osłaniany chustą hełm przed silnymi promieniami słońca, zwyczaj przejęty od Arabów w trakcie wypraw krzyżowych). Obecnie w heraldyce szlacheckiej Labry (*Mantling, Helmdecke*) są tkaniną dekoracyjną w barwach heraldycznych. Strona wierzchnia labrów jest w barwie pola tarczy, strona spodnia w barwie godła.

[2] F. Kamocki, *Geneza dwu godeł w herbie Łada,* Warszawa 1925, s. 10.

[3] Godło heraldyczne - znak rozpoznawczy rycerza należącego do rodu bądź chorągwi terytorialnej; znak, symbol przedstawiony np. na tarczy, niekiedy złączony z dewizą hasła. Godła tworzą figury; do I grupy należą figury zaszczytne lub geometryczne. Są to godła powstające przez dzielenie pola tarczy na proste części (16 kombinacji). W polskiej kulturze

chorągiewnych znaków rozpoznawczych. Rozwój herbów zatrzymał się z chwilą, gdy z funkcji znaku odróżniającego stał się wyróżnikiem klasowym. Przyjmuje się, iż początki heraldyki rycerskiej na terytorium Polski przypadają na połowę XIII wieku na Śląsku po połowę XV wieku na Mazowszu. To zróżnicowanie chronologiczne wynika z naturalnego przenikania heraldyki w ramach ogólnej kultury i cywilizacji z zachodu Europy na wschód. Opóźnienie Mazowsza należy traktować jako wymowny wynik usytuowania tej krainy na pograniczu dwóch wielkich kręgów kulturowych: zachodnioeuropejskiego i wschodnioeuropejskiego. Zróżnicowanie to wywołane też było przez pogłębiające się odrębności regionalne. O ile jednak w królestwach zachodnich, herby były oznacznikami danej rodziny, o tyle w Polsce były znakami całego rodu, złożonego z wielu rodzin. Jest to swoista specyfika, albowiem na Zachodzie powstało herbownictwo rodzinne a herb był znakiem wojennym, w Polsce zaś herbownictwo rodowe w głównej mierze miało cechę społeczno–ustrojową oraz w mniejszym stopniu ziemiańsko–rycerską[4].

Średniowieczna (XIII w.) doktryna prawna mówiła, że panujący władca symbolizuje dany kraj. Tym samym jego znak herbowy stawał się symbolem terytorium podlegający jego władzy.

Herby należące do świata symboli funkcjonują na podstawie zwyczaju i ugruntowanej tradycji, odnoszą się nie tylko do herbów szlacheckich ale również do grupy herbów; dynastycznych, państwowych, miejskich, kościelnych, wiejskich, korporacyjnych czy mieszczańskich. Heraldyka terytorialna i miejska wykształciła się jako znaki reprezentacyjne i identyfikacyjne miast, jako symbole ich samorządów, czy przynależności terytorialnej lub dynastycznej miasta. Herby miejskie oraz samorządowe są nie tylko znakami reprezentacyjnymi ale i własnościowymi, oznaczają przedmioty własności podmiotu prawnego i mają zastosowanie w kancelarii podmiotu, figurując na jego pieczęciach. Herb jest bowiem symbolem samorządu miejskiego, terytorialnego i odznaką reprezentacyjną podmiotu prawnego, albowiem reprezentuję całą społeczność danego samorządu. Generalizując herb stał się oznaką (wizualizacją) lokalnej wspólnoty samorządowej. Nie jest obrazem do oglądania, ale uproszczonym, wręcz schematycznym znakiem wyobrażającym określoną symbolikę. Jest niezaprzeczalną częścią naszej kultury narodowej, świadczącej o trwałości heraldyki samorządowej i jej tożsamości.

Występowanie herbów miejskich oraz samorządowych w Polsce datuje się na przełom XIII i XIV wieku, a pierwsze herby miejskie powstawały w drodze wyboru przez radę miejską lub przez wójta na podstawie przepisów prawa magdeburskiego, chełmińskiego, lubeckiego lub flamandzkiego. W przypadku gdy zasadźcą (wójtem) był książę, miasto otrzymywało herb, który nawiązywał do godła władcy. Kiedy lokował miasto rycerz, najczęściej w herbie występowało godło lub jego elementy właściciela. Są to przykłady odbicia feudalnej zwierzchności w herbie miejskim. Jest to związane z heraldyką dynastyczną królów i książąt. Powtarzalność elementów terytorialno – dynastycznych w miejskich herbach upodabniają się. Są to wspólne cechy dzielnicowe wielu miejskich herbów. Herby miejskie często noszą

---

heraldycznej nie stosuję się tej zasady. II grupa to modyfikacje figur zaszczytnych, III – figury z wyobrażeniem kształtów ludzkich, zwierzęcych, roślinnych, wszechświata i chimerycznych, IV – figury sztuczne, wśród których są budowle, narzędzia, instrumenty, elementy łowieckie oraz oręż.

[4] W heraldyce polskiej charakterystycznym było wykształcenie się „zawołania" (*łac. Proclamatio*) – był to znak słuchowy, genetycznie wywodzący się z okrzyków bojowych, służących do zwoływania członków rodu bądź ludności podległej danemu rodowi. Niektóre zawołania wyprzedziły pojawienie się godła herbowego. Jest to nazwa rodowa i nie ma związku z godłem herbowym aczkolwiek oba elementy mogły występować razem, w większości wypadków mają odmienne brzmienie, zaledwie w kilku przypadkach są tożsame.

elementy herbów obcych władców, zarówno godeł jak i ich barw. Podobnie odnosi się to miast założonych przez osoby duchowne lub podlegające własności kościelnej, wtedy w herbie występują symbole władzy duchownej. Również w godłach herbowych wielokrotnie występują elementy przyrody nieożywionej lub elementów charakterystycznych dla okolicy danego miasta. Szczególnie w początkowym etapie często herb miejski stanowił wizualny odpowiednik nazwy miasta (herby mówiące). Herby miejskie z tej grupy mają z reguły godła typu przyrodniczego. Obecnie owe zasady rozciągnięte zostały na herby samorządowe.

To średniowiecze wykształciło specjalne reguły określające prawidłową budowę herbu wraz z odpowiednim użyciem barw, bowiem każde godło miało trojaką symbolikę:

- sens dosłowny związany z konkretnym wydarzeniem, patronem czy figurą,
- barwy, którym każdej z nich przypisano konkretne odniesienia symboliczne,
- miejsce w polu tarczy gdyż tarcza heraldyczna miała swoje miejsca zaszczytne i hańbiące, dlatego godła są w różnoraki sposób skomponowane względem siebie[5].

To wszystko, zostało ujęte w określony zespół zasad składający się na prawidłowo skomponowany herb.

Tak skomponowany czy wybrany herb jest zawsze ustalany na podstawie określonych zasad sztuki heraldycznej przewidującej dla herbu postać kolorowego godła (figury heraldycznej) umieszczonego w kolorowym polu tarczy. Szczegółowo też określa jak wzajemnie mają się komponować barwy obu elementów, jest to zasada alternacji barw. Zasadą jest umieszczanie barwy na metalu lub odwrotnie. Zasada ta służy czytelności (kontrastowości) herbu. W użyciu są dwa metale: złoto /żółć/ i srebro /biel/ oraz barwy główne: czerwień /purpura/, błękit, zieleń, czerń[6]. Kolory pomocnicze są ledwie tolerowane (pomarańczowy, brąz, szary, i tzw. cielisty). Niedozwolonym jest stosowanie odcieni barw. Rysunek godła winien być czytelny i wyraźny (bez cieniowania i uplastycznienia rysunku). Ma tu zastosowanie stylizacji wraz z uproszczeniem figur. Sztuka heraldyczna sprowadza się ponadto do umiejętności doboru jak najmniejszej liczby znaków i figur heraldycznych oraz barw, tak aby najprecyzyjniej określić podmiot herbu. Przy opracowywaniu nowych herbów należy dążyć ażeby pole tarczy miało jeden metal (lub barwę) oraz jedną lub co najwyżej trzy figury, zachowując przy tym zasadę alternacji barw. Jest to zasada łączenia kilku barw tak, by się nawzajem nie niwelowały i nie osłabiały.

---

[5] P. Dudziński, *Współczesna heraldyka.....*, cz. I, s.52.

[6] W niektórych przypadkach czerń i kolor szary (rzadziej) uznawane są za barwę jak i metal (żelazo lub stal), i traktowany jest jako neutralny, który można łączyć z innymi barwami lub metalami

• EKSPERTYZA HISTORYCZNO-HERALDYCZNA

Gmina Chłopice jest gminą wiejską położoną w województwie podkarpackim, w południowej części powiatu jarosławskiego (gmina stanowi zaledwie 4,77% powierzchni powiatu) i oddalona jest o ca 8 km na południowy wschód od Jarosławia. Zajmuje powierzchnie 49,11 km^2 i zamieszkała jest przez blisko 5600 mieszkańców o gęstości zaludnienia 113,7 os/km^2. Populacja kobiet w gminie jest niewiele wyższa od populacji mężczyzn (procentowo 50,5 do 49,5). Gmina składa się z 7 sołectw (Boratyn, Chłopice, Dobkowie, Jankowice, Lutków, Łowce i Zamiechów). Użytki rolne zajmują 90%, użytki leśne – 3%, łąki, pastwiska – 2%, pozostałe tereny to nieużytki, wody oraz powierzchnie infrastrukturalne, szlaki komunikacyjne tworzące korzystny układ komunikacji drogowej. Przez teren gminy przebiega odcinek Autostrady A-4 (E-40) oraz odcinek drogi powiatowej nr 880, pozostałe drogi utwardzone o lokalnym znaczeniu łączące poszczególne sołectwa z siedzibą Powiatu, Gminy i dalszymi miejscowościami województwa.

Siedzibą Gminy jest wieś Chłopice leżąca w powiecie Jarosławskim. Miejscowość ta składa się z ośmiu integralnych części tworzących rozległą wieś – Milówka, Figura, Grobla, Parcelacja, Pod Figurą, Sośnina, Tarnawka oraz Za Kowalem. Powiat ponownie odtworzony w 1999 roku w ramach ostatniej reformy administracji. Województwo Podkarpackie jest jednostką podziału administracyjnego Polski, jednym z 16 województw utworzonego ostatnio podziału terytorialnego kraju. Obecne województwo Podkarpackie powstał poprzez scalenie ziem województw przemyskiego i rzeszowskiego oraz części krośnieńskiego, tarnobrzeskiego i tarnowskiego. Tym samym objęło obszar podobny do dawnego województwa rzeszowskiego sprzed reformy w 1975 r. (z wyjątkiem powiatu gorlickiego). Obecnie województwo podkarpackie zajmuje powierzchnię 17.845 km2 i zajmuje 11 miejsce w kraju. Pod względem liczby mieszkańców – 2,15 mln. osób, zajmuje 9 miejsce w Polsce. Jest najdalej wysuniętym na południe województwem Polski. Omawiany teren leży na pograniczu dwóch krain geograficznych Doliny Dolnego Sanu i Podgórza Rzeszowskiego. W średniowieczu rejon znajdował się na styku wschodniej Małopolski i Rusi Halickiej. W okresie I Rzeczypospolitej położony na obszarze Ziemi Przemyskiej. W następstwie I rozbioru Rzeczypospolitej jej południowe ziemie przeszły we władanie Austrii, która nowo zdobyte tereny nazwała Królestwem Galicji i Lodomerii. Była to największa prowincja wielonarodowościowej monarchii habsburskiej. Okolice Jarosławia położone były w Królestwie Galicji, prowincji Lwowskiej. Po uzyskaniu autonomii przez Galicję w 1867 r., Jarosław[7] nadal pozostał miastem powiatowym. W roku 1900 Jarosław wraz z najbliższą okolicą liczył sobie ponad 25,4 tys. ludzi, w tym ok. 13,5 tys. (54,5%) katolików, 6 tys. wyznania mojżeszowego (25,5%), grekokatolików 4,7 tys. (19,7%) oraz ca 300 osób innych wyznań (0,3%), w tym 19.6 tys. polaków (85%), 1,5 tys. Ukraińców (7%), 0,9 tys. Niemców (1%) oraz ok. 7% innojęzycznych. W okresie I wojny światowej przez tereny te parokrotnie przeszedł front austriacko – rosyjski niszczący bliższą i dalszą okolicę.

Jesienią 1918 r. mieszkańcy tych terenów brali aktywny udział w rozbrajaniu żołnierzy austriackich i tworzeniu niepodległego państwa polskiego. Stąd wyszło uderzenie w kierunku

[7] Miasto założone w początkach XI w. przez wielkiego ks. Kijowskiego Jarosława Mądrego, syna Włodzimierza Wielkiego. Dzięki królowej Jadwidze miasto wróciło do Polski w 1387 r. w 1393 r. dobra jarosławskie i tarnowskie wraz z miastami królowa nadaje Janowi z Tarnowa, wojewodzie ruskiemu i kasztelanowi krakowskiemu. W połowie XVI w. miasto dochodzi do największej świetności i zamożności jego podstawą są słynne jarmarki jarosławskie z prawem składu nadanemu miastu przez Władysława Warneńczyka w 1443 r.

Przemyśla oraz Lwowa w walkach z wojskami ukraińskimi. Od 23 grudnia 1920 r. do 18 sierpnia 1945 r. były to tereny województwa lwowskiego. Po 1945 r. zachodnia część dawnego województwa jaka pozostała w granicach Polski została województwem rzeszowskim. Gmina typowo rolnicza, będąca lokalnym ośrodkiem usługowym dla rolnictwa, nie skażona infrastrukturą przemysłową z doskonałymi warunkami mikroklimatycznymi, krajobrazowymi i przyrodniczymi. Gleby na terenie gminy to głównie; gleby bielicowe wytworzone z piasków, glin i iłów (IV, V, VI klasa), znajdujemy też tutaj gleby bagienne (torfowe). Gmina znajduje się w zasięgu cyrkulacji południowej i zachodniej mas powietrza. Średnie roczne temperatury powietrza wynoszą 6 - 8^0 C, roczny opad deszczu wynosi 575 – 725 mm. Średnia temperatura stycznia -$3,5^0$, lipca + 18^0. Czas trwania zimy 92 dni, czas trwania lata 95 dni. Długość okresu wegetacyjnego wynosi 210 - 220 dni.

• CHARAKTERYSTYKA GEOGRAFICZNA

Pod względem geologicznym gmina leży w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego, w jego południowej części. Starsze paleozoiczne podłoże reprezentowane jest przez łupki i kwarcyty kambryjskie. Bezpośrednio na najstarszych utworach zdeponowane zostały osady trzeciorzędowe, a na nich - czwartorzędowe Utwory czwartorzędowe osiągają na tych terenach miąższość dochodzącą do 100 m.

Pod względem fizycznogeograficznym Gmina położona jest na styku trzech różnych jednostek fizjograficznych. Od wschodu jest to niewielki odcinek krawędzi Doliny Dolnego Sanu (522.46) z typem krajobrazu naturalnego zaliczanym do den dolinnych. Drugą jednostką są południowe fragmenty Płaskowyżu Kolbuszowskiego (512.48). Fundamentem płaskowyżu są iły mioceńskie nad nimi płaty morenowe zbudowane głównie z piasków rzecznych tworzących wydmy. Gros terenów położona jest na Równinie Tarnobrzeskiej (512.45) zbudowanej z piasków rzecznych i równin peryglacjalnych. Region jest w znacznej części zajęty przez pozostałości dawnej Puszczy Sandomierskiej, składającej się głównie z borów mieszanych, w tym sosna /86%/, brzoza /4%/, dąb /3%/, olsza /3%/ oraz pozostałych 4% to świerki, wierzba, topola, osika, lipa i inne.

Tereny te geomorfologicznie zaliczamy do pasa Wyżyn Polskich – Karpat Zachodnich, Kotliny Sandomierskiej (D.I.c) na styku dwóch jednostek; Płaskowyżu Kolbuszowskiego (- c.6) i Doliny Dolnego Sanu (- c.8). Gmina należy do obszarów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych. Na terenie Gminy, pomimo niewielkiego zalesienia (3,0%) występuje bogata szata leśna, w tym rośliny zaliczane do chronionych i rzadkich w skali kraju oraz znajduję się tu również kilka zarejestrowanych pomników przyrody. Na uwagę zasługuje też występujące na terenie Gminy ptactwo, w tym wiele gatunków chronionych.

• HISTORIA

Tereny te położone są na pograniczu wpływów dawnych plemion wschodnio- jak i zachodniosłowiańskich Obszary te związane z różnymi związkami plemiennymi Słowian, m.in.: Lędzian[8], Wiślan i innych pomniejszych. W IX stuleciu dostają się one pod wpływ Państwa Wielkomorawskiego. Na przełomie IX i X stulecia terytorium państwa plemiennego Polan, pod władzą książąt z dynastii piastowskiej, z centralnym ośrodkiem w Gnieźnie. Państwo Polan rozwinęło ekspansję na coraz dalsze ziemie, w latach `60/70 X w. Mieszko I skierował się na wschód, przez Sandomierszczyznę ku Grodom Czerwieńskim, co pozwoliło zawładnąć krainy graniczące z biegiem środkowego Bugu, który staje się granicą Polski i Rusi. Są to późniejsze Ziemie: Krakowska, Sandomierska, Bełzka zwane z czasem Małopolską ze stolicą w Krakowie, który w 1040 staje się stolicą Polski piastowskiej. Grody Czerwieńskie (Czerwień /Czermno/, Wołyń, Bełz...) około 981 r. (według najstarszych zapisków kronikarza ruskiego Nestora z XII w.) zostają zajęte przez kijowskiego księcia Włodzimierza I Wielkiego. Z zapisków tych wynika wymownie, iż na terenach tych położonych pomiędzy Karpatami, Sanem i Bugiem rozmieszczeni byli Lędzianie (Lachowie) w licznych grodach. Bolesław Chrobry oraz Bolesław Śmiały zajmują te tereny przyłączając je krótko do Małopolski. Z końcem XI w. tereny te zw. Rusią Czerwoną wraz z Wołyniem odpadają od Kijowa tworząc niezależne księstwo halicko-włodzimierskie (wołyńskie) przynależne nowej książęcej linii Romanowiczów. Po śmierci kniazia Romana o księstwo to rozpoczynają się walki pomiędzy Polakami, Węgrami i lokalnymi Rusińskimi kniaziami. Przez najbliższe lata grody te z najbliższymi terenami przechodzą wielokrotnie pod panowanie Polaków jak i Rusinów. W roku 1241 przez Ruś w kierunku Polski i Węgier przetoczyła się nawała mongolsko-tatarska, po spustoszeniu tych krain Ruś pozostała pod kuratelą Mongołów a następnie Litwy, która zaczęła podbijać te obszary. Książę Daniło (syn Romana) ponownie zaczął zaludniać tereny swojego księstwa, głównie ludnością polską i niemiecką. Ostatnim władcą księstwa Halickiego był Jerzy II (Bolesław syn księcia mazowieckiego Trojdena). W 1340 r. został on otruty przez bojarów halickich, Książe nie pozostawił potomka. O stolec halicko-włodzimierski rozpoczęły się walki, wystąpili w nich chan tatarski – Uzbek, następnie Lubert książę litewski oraz król węgierski Karol Robert. Rozpoczęły się wieloletnie walki o dominację na tych terenach. Król Polski Kazimierz Wielki włączył się do tego współzawodnictwa, zajmując część Rusi po Zbrucz. Z księstwa włodzimierskiego (Wołynia) tylko południową część zajęli Polacy. Północne tereny przypadły Litwie.

Odnowione Królestwo Polskie składało się za Kazimierza Wielkiego z dwóch dzielnic: Wielkopolski i Małopolski. Dzielnice te pierwotnie nawet ze sobą nie graniczyły. Rozpoczął się mozolny proces komasacji ziem polskich, Król zajmował kolejno księstwa; Sierackie, Łęczyckie, część Kujaw, Ziemie Płocką, Ruś Halicko-Włodzimierską w r. 1340 (ziemie lwowską i sanocką) oraz 26 lat później (1366) księstwa bełskie, chełmskie, łuckie - co powoduje stabilizacje na stałe pogranicza polsko-ruskiego. Na początku królewskich rządów obszar kraju liczył sobie około 100 000 km2, pod koniec panowania 270 000 km2. Po śmierci Kazimierza Wielkiego w 1370 r., król węgierski Ludwik przyłącza polską część Rusi, najpierw pośrednio, a następnie bezpośrednio do Węgier.

---

[8] Lędzianie, Lędzice – plemię słowiańskie; nazwa pochodzi od wyrazu l ę d y, oznaczającego krajobraz powstały w wyniku prowadzenia gospodarki wypaleniskowej (lęd - nieuprawne pole). Według K. Tymanieckiego jest to dawna nazwa Polan, osiadłych w Sandomierskiem i rejonie Grodów Czerwieńskich. Od słowa Lędzianie dla Litwinów /lenkas/, Rusinów /lach/, Węgrów /lengyel/ pochodzi nazwa Polaków – Lachy, Lachowie

Córka Ludwika Jadwiga zostając królem Polski po ślubie z Władysławem Jagiełłą ponownie scala te tereny do Królestwa Polskiego (1387). Województwo ruskie składało się z pięciu ziem; 1- Lwowskiej z Powiatem Żydaczowskim, 2- Przemyskiej, 3- Sanockiej, 4- Halickiej oraz 5-Chełmskiej. Ziemia Przemyska dzieliła się z kolei na dwa powiaty; przemyski i przeworski. Obecne tereny Gminy Chłopice położone na południe od miasta Jarosławia przynależne były w przeszłości do Ziemi i powiatu przemyskiego[9]. Według lustracji królewskiej sporządzonej w roku 1676 znajdowało się w całej ziemi przemyskiej 32 miasta oraz 980 wsi.

Na przestrzeni kolejnych wieków rejon dzieli losy Ziemi Przemyskiej w woj. lwowskim. Po I rozbiorze Polski (1772) tereny te przypadły Austrii (Galicja Zachodnia).

Miejscowość po I wojnie światowej ponownie w granicach Polski. W 1933 r. Chłopice stają się siedzibą Gminy. W latach 1939 – 1944 w Generalnym Gubernatorstwie. Powrót do Polski w 1944 r. W latach 1944-1947 na terenie województwa, w dalszej i bliższej okolicy toczyły się walki polsko – ukraińskie, gdzie obie strony ponosiły straty.

Po pozostaniu Lwowa na terytorium Ukrainy (po 1944 r. w Związku Radzieckim) zachodnie tereny dawnego województwa lwowskiego zmieniają nazwę na województwo Rzeszowskie. W latach 1975-1998 po reformie terytorialnej i zniesieniu powiatów miejscowość położona była w województwie przemyskim. Po ostatniej reformie z 1999 r. powstało województwo podkarpackie a Chłopice zostają miejscowością gminną w powiecie Jarosławskim. Chłopice są jedną z jedenastu jednostek administracyjnych wchodzących w skład tego powiatu.

• HISTORIA REGIONALNA – GMINY CHŁOPICE

Na podstawie badań archeologicznych[10] na obszarze wsi zostały odnalezione wyroby ceramiki sznurowej, które sięgają czasów epoki kamiennej. W tym samym czasie odkryto podobne znalezisko w słowackiej miejscowości Vesele, dlatego twórców tej kultury badacze zaliczyli do grupy Chłopice-Vesele. Odkryto również w Chłopicach cmentarzysko urnowe.

Miejscowość znana od XV w., według J. Długosza wieś pierwotnie nazywała się Chlopycze. Biorąc pod uwagę pierwsze informacje miejscowość posiada znacznie starszy rodowód. Na terenie Chłopic znaleziono ślady o istnieniu tu średniowiecznej osady. Jeszcze przed I wojną światową znaleziono w Chłopicach w czasie wydobywania torfu szkielet w zbroi rycerskiej.

Najwcześniejsze znane dokumenty o miejscowości pochodzą z 1435 i 1444 roku. Jako właściciel wymieniany jest ..Nobil Stanislaus (Stanko) Chłopski de Chłopice...Chłopscy byli herbu Nieczuja.[11] W połowie następnego wieku, w 1555 r. Hieronim Chłopicki sprzedaje wieś staroście wolbromskiemu Stanisławowi Drohojowskiemu (herbu Korczak), późniejszemu kasztelanowi przemyskiemu. Wieś w tym rodzie pozostaje do 1652 r. kiedy to Maciej Stanisław Drohojewski sprzedaje wieś Chłopice Janowi Charzewskiemu. W dokumentach z roku 1657

---

[9] Ziemia – jednostka administracyjna Korony Królestwa Polskiego. Ziemia przemyska w woj. ruskim. Przemyśl miasto było starostwem grodowym i siedzibą sądu grodzkiego Powiat obierał 6 deputatów na Trybunał Koronny i Trybunał Skarbowy Radomski na sejmiku deputackim i gospodarczym. Miasto powiatowe od 1434 r..

[10] Krąg kulturowy obejmujący następujące kultury neolitu i wczesnej epoki brązu. Zasięg od Skandynawii po Dunaj oraz od Renu po Dniepr. Datowany na XXV – XVII w. p.n.e.

[11] Wiadomym jest, iż inni przedstawiciele tego rodu pojawiają się w innych aktach – Anna Chłopicka w roku 1500 wychodzi za mąż za Adama Kościeja / *Acta Terestria Leopoliensia*/ czy Mikołaj Chłopicki z woj. ruskiego, który podpisał elekcję Władysława IV lub Michał Chłopicki z Chłopic h. *Nieczuja* (1600-1710) porucznik roty pancernej starosty sanockiego.

pojawia się wzmianka o wsi, kiedy to został przydzielony na obronę Przemyśla jeden poddany -żołnierz z Chłopic i uiszczono na ten cel kwotę 5 złp. przez Charzewskiego. Przez kolejny wiek wieś przechodzi w wyniku działów i prawa spadkowego na kolejne rody spowinowacone z Charzewskimi i Drohojowskimi. W latach 1707 – 1713 majątek Chłopice i Jankowice zakupił książę węgierski Ferenc (Franciszek) Rakoczy, który następnie zastawił te majątki u Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej za 350 tys. złp.

W tym samym roku miejscowości przechodzą w ręce rodu Bibersztajn Boiszewskich kiedy to podczaszy wieluński Jan Bibersztajn Boiszewski jeszcze w 1694 r. przyjął zapis na Chłopice od jarosławskich jezuitów z kolegium św. Jana w wysokości 12. tys. złp. W trakcie wojny północnej nowy dziedzic majątku miał problemy z płaceniem należnych procentów od tej kwoty. Majątek przechodzi na jego córkę Teresę, zamężną z Janem Ostrowskim, cześnikiem sieradzkim. Teresa z Bibersztajn Borszewskich Ostrowska była fundatorką parafii greckokatolickiej, powstałej przy kaplicy Najświętszej Marii Panny w Chłopicach w roku 1731. Kłopoty finansowe rodziny sprawiają, iż Jan Ostrowski wraz z synem zastawiają majątek Chłopicki., który w połowie XVIII w. przechodzi w ręce stolnikowej owruckiej – Zofii z Markowskich Rzymowskiej. Nowa właścicielka Chłopic finansuje budowę nowej drewnianej cerkwi, którą poświęcono w 1763 r. W 1786 roku przybytek zmieniono w kościół. Pod koniec XVIII w. (1796) umiera mąż stolikowej – Kazimierz Chojecki a majątek drogą spadku przechodzi na syna Stanisława Chojeckiego, który spłaca swoją siostrę i staje się jedynym pełnoprawnym właścicielem majątku Chłopice. W pierwszej połowie XIX stulecia Chojeccy tracą Chłopice, które w połowie tegoż wieku ich właścicielką zostaje Antonina z Bąkowskich Tarnowiecka. Po blisko trzydziestu latach, z końcem lat `70 XIX w., dobra chłopickie nabywają Władysław, Bolesław i Emilia z Głogowskich hr. Koziebrodzcy. Hrabia Władysław B. Koziebrodzki herbu Jastrzębiec, zmarły w 1893 r., był posłem na Sejm Krajowy i Rady Państwa, a oprócz tego zajmował się pisarstwem. Koziebrodzcy znacznie rozszerzyli i rozbudowali ów majątek. Dobra zajmowały 735 morgów[12], z czego 124 morgi zajmowały lasy. Główną siedzibą włości był dwór niedaleko Boratynia, oraz w Emilówce (nazwanego od imienia żony) wybudowano wiele murowanych budynków gospodarczych, w tym dwa domy mieszkalne. Majątek składał się z dwóch folwarków a do dworu należało również trzy karczmy, młyn i cegielnia. Groby tych właścicieli znajdują się w kaplicy przykościelnej w Chłopicach. Pod koniec XIX w. część lasów należących do majątku w Chłopicach – o powierzchni 45 morgów nabywa Gustaw Jahn.

Według *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, wydanym w Warszawie w 1880 r. (tom I, s.586) napisano „... ***Chłopice,*** *wś. pow. jarosławski, o 8,9 kil. Od Jarosławia. Par. rz. kat. dek. pruchnickiego: 1692 wiernych. R. 1786 kośc. Niegdyś unicki, oddany przez rząd austr. Rz. Katolikom; obraz M. B., na którego utrzymanie Józef II przeznaczył po 1200 złp. rocznie. Mają Ch. Szkołę filialna...*".

Około 1900 r. dobra w Chłopicach nabył Marian Lisowiecki – doktor nauk rolniczych, który w 1914 r. kupuje sąsiedni majątek – Boratyn. Marian Lisowiecki będąc dobrym gospodarzem rozwinął oba majątki, po swojej śmierci w 1938 r. pochowany został na miejscowym cmentarzu, a cały majątek odziedziczyła żona. Po zakończeniu II wojny światowej dobra te przejęło państwo.

[12] Morga (mórg, jutrzyna) – jednostka powierzchni gruntów, odpowiadała 0,5598 hektara.

Wnętrze kościoła Wniebowzięcia NMP w Chłopicach
(źródło fot.: http://chlopice.przemyska.pl)

- **ZABYTKI**

Na terenie Gminy znajdują się liczne zabytki materialne oraz budowle sakralne związane ze wzgórzem zwanym przez miejscowych „Sośnina" leżącym na północ od centrum wsi. Na ten temat istnieje wiele legend i źródeł pisanych, które świadczą, iż od końca XIV w. w miejscu tym istniała mała kaplica, której powstanie związane jest z następującą legendą. Według niej Mikołaj Korniakt[13] (Korniaktos) jadąc na jarmark w Jarosławiu prowadził stado koni, przejeżdżając przez lasy chłopickie tabun został spłoszony przez wilki. Konie rozbiegły się po lesie. Przerażony kupiec padł na kolana błagając Madonnę o pomoc, a następnie ruszył za uciekającymi końmi. W trakcie poszukiwań dotarł na niewielką polanę usytuowaną na wzgórzu gdzie zobaczył całe stado oddające pokłon przed dziką leśną gruszą. W koronie drzewa dojrzał postać Maryi z Dzieciątkiem na ręku. Ślubował wtedy, iż w miejscu tym wybuduje kaplicę i zostanie pustelnikiem. Po pięciu latach spełnił swoje śluby przechodząc na katolicyzm i budując niewielką kaplicę. Ołtarz umieszczono na pniu ściętej gruszy gdzie usytuowano ikonę namalowaną, według jednych podług wizerunku objawienia. Drudzy insynuują, iż Mikołaj otrzymał ową ikonę bezpośrednio od Maryi. Mikołaj Korniakt został pustelnikiem opiekującym się kaplicą. Od początku XVI w., kapliczka staje się miejscem lokalnego kultu, ikona zostaje uznana za cudowną i odwiedzana przez coraz większe rzesze pątników, wśród których nazywana jest „Madonną z Dzieciątkiem". Miejsce to nawiedził w 1688 r. Jan III Sobieski, który też przeznaczył fundusze na budowę w tym miejscu kościoła greckokatolickiego wraz z parafią unicką. Drewniany przybytek architektonicznie należy do typu zachodniołemkowskiego, charakteryzującego się trójczłonowością planu i wydłużonym układem. Składają się z prezbiterium, nawy i babińca.

[13] Mikołaj Korniaktos pochodzący z Krety. Rodzina ta za zasługi zostaje uszlachcona za czasów s. Batorego osiada w Polsce nabywając majątek w okolicach Łańcuta, we wsi, która nosi nazwę Korniaków.

Reprodukcja obrazu Matki Bożej Chłopickiej
(źródło fot.: http://chlopice.przemyska.pl)

Nad prezbiterium sygnaturka, a cerkiew nosi cechy świątyni barokowej. W połowie XVIII w. w miejsce parafii unickiej zostaje erygowana parafia rzymskokatolicka z zamianą cerkwi na kościół, zachowując zewnętrzną strukturę budowli. Jest to obecny kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. W prezbiterium świątyni, według niektórych przekazów, pod ołtarzem do dziś ma się znajdować pień owej gruszy.

W latach 1761-1763 ówczesna właścicielka Chłopic - stolnikowa owrucka Zofia Rzymowska z domu Markowska ufundowała nowy wystrój wnętrza świątyni, w której wystawiono trzy ołtarze (główny i dwa boczne), polichromie na stropie gdzie na plafonach umieszczono sceny przedstawiające Matkę Bożą w tajemnicach: Zwiastowania, Wniebowzięcia i Ukoronowania na Królową Nieba i Ziemi. Na ścianach bocznych przedstawiono Apostołów. W trakcie przebudowy wystroju wnętrza świątyni wystawiono też chór organowy. Kościół konsekrował w 1763 r. ksiądz Atanazy Szeptycki. Z tego też okresu pochodził obraz Matki Bożej Chłopickiej noszący cechy dzieła XVII-wiecznego i nawiązujący do wschodniego dzieła sztuki. Obraz zostaje w 1760 r. uznany za cudowny. W 1992 r. oryginał wraz z sukienką i wotami został skradziony z sanktuarium. Kopię namalował współczesny rzeszowski artysta Edward Polit. W czerwcu 1995 r. metropolita przemyski Józef Michalik poświęcił reprodukcję obrazu umieszczając go w ołtarzu.

Jeszcze w latach 1863-1875 świątynia ponownie zostaje cerkwią unicką aby od 1875 r. po dzień dzisiejszy pełnić funkcje świątyni katolickiej. W świątyni znajduje się kilka XIX-wiecznych. epitafiów w tym kamienna tablica pochodząca z początków XIX w. upamiętniająca fundatora kościoła, Jana III Sobieskiego. Obok kościoła stoi drewniana, pokryta gontem, dzwonnica-kaplica, powstała w tym samym okresie co świątynia czyli z końcem XVII w. W 1877 r. kaplica została przebudowana i znacznie powiększona a we wnętrzu umieszczono polichromie ukazujące wybrane cuda, przypisane Matce Bożej Chłopickiej, związane z tym miejscem; m.in. ta o genezie miejsca zwanego „Kościoskie", czy karą Bożą dla podpalacza

i gajowego Czyża, poświęcona strasznej karze dla pijaka Wieczorka i cudownym oślepieniu złodzieja czy karą Bożą za grzech nieczystości, ukaraniu zdrajcy i zabójcy.

W podziemiach tejże kaplicy powstała w trakcie ostatniej rozbudowy krypta grobowa dla byłych dziedziców Chłopic; Koziebrodzkich i Lisowieckich.

Przy kościele znajduje się kopiec z krzyżem, usypany ku pamięci ochotników z lat 1918 – 1920; obrońców Lwowa i Przemyśla oraz walk z Ukraińcami i Rosjanami.

W latach 1995–2012 została przeprowadzona kompleksowa konserwacja całego zespołu sakralnego, która miała za zadanie przywrócenie pierwotnego, XVII i XVIII wiecznego wyglądu. Nieopodal kościoła znajdują się budynki starej i nowej plebani, zabudowania gospodarcze oraz budynek zakonu Sióstr Służebniczek,, tzw. *Ochronka*

Łowce - kolejnym kościołem na terenie Gminy jest kościół pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela i św. Marcina w Łowcach. Bazylika wybudowana w latach 1900 - 1901 r. w stylu eklektycznym. Murowana, trzynawowa bazylika z prezbiterium skierowanym na południe, Dwuprzęsłowe prezbiterium zakończone trójbocznym zamknięciem, flankowane przez zakrystie równe nawom bocznym. Korpus nawy głównej trójprzęsłowy rozdzielający od bocznych podwójnymi prostokątnymi filarami. Nad prezbiterium wyniosła sygnaturka.. Nawa główna poprzedzona kruchtą. Otwory okienne zakończone półkoliście. W szczycie fasady oraz nad wejściem do nawy bocznej okulusy. We wszystkich oknach witraże z epoki lub barwne przeszklenia. Wyposażenie głównie neostylowe, w części barokowe. Kościół prawdopodobnie poświęcony 15.12.1901 r. albowiem taką datę umieszczono na witrażu w naświetleniu drzwi prowadzących do wschodniej kaplicy. Teren kościelny ogrodzony żelaznymi sztachetami, od frontu murowane filary, na których rzeźby świętych.

Kościół pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela i św. Marcina w Łowcach
(źródło fot.: http://chlopice.pl)

Dwór Lisowieckich w Chłopicach
(źródło fot.: https://mapio.net)

Chłopice - w przeszłości we dworze były dwa murowane budynki mieszkalne tzw. Stary i Nowy Dwór. Starszy zachował się jeszcze z czasów końca połowy XVIII w. Pod koniec lat `30 XX w. kolejny właściciel, Dr M. Lisowiecki zlecił architektowi Wacławowi Krzyżanowskiemu z Krakowa budowę nowej swojej siedziby w miejscu Dworu. Jest to budynek wolnostojący na rzucie prostokąta, 3 kondygnacyjny, podpiwniczony. Dach o konstrukcji drewnianej pokryty dachówką ceramiczną. Prace przy budowie i urządzaniu tego budynku zw. „Pałacykiem" zakończyła się w 1939 r. Pałac usytuowany jest na lekkim zboczu w 2 hektarowym parku krajobrazowym z zachowanymi reliktami dawnej dąbrowy. Liczne gatunki starych drzew takich jak: dęby, platany, buki, robinie akacjowe, oliwniki, magnolie, tulipanowce i derenie. Przy parku hodowlany staw rybny.

Opodal ruiny folwarku ze zniszczoną zabudową gospodarczą oraz zrujnowany dwór.

Po wojnie w pałacu zainstalował się Urząd Gminy a następnie szkoła podstawowa. Urząd Gminy w latach `80 XX w. przeniósł się do nowej siedziby. W roku 2017 wybudowano i otwarto nowy budynek Szkoły Podstawowej, której nadano imię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego, a stary dwór wystawiony został na sprzedaż.

Boratyn – wieś, w przeszłości własność Wołczka z Boratyna, który był ojcem Dymitra, protoplasty Bolanowskich h. *Korczak.* We wsi tej urodził się w 1951 r. Kazimierz Jan Furtak. Profesor nauk technicznych, Rektor Politechniki Krakowskiej w latach 2008 – 2016. Od 2017 r. przewodniczący Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów.

We wsi zachował się dworek szlachecki z XVIII w. oraz zespół pałacowy z 1820 r., kaplica z 1810 r. oraz park z końca XVIII w.

Zabytkowa kaplica w Boratynie z 1810 r.
(źródło fot.: http://www.polskiezabytki.pl/)

Dobkowice – wieś, której nazwa była w średniowieczu zapisywana jako *Dobkowycze* a według legendy nazwa wywiedziona od pierwotnego lasu dębowego porastającego te tereny. Wieś wymieniona w dokumentach z 1361 r. gdzie Kazimierz Wielki potwierdza nadanie wsi Matwiejowi Kaldofowiczowi przez księcia ruskiego. We wsi cerkiew unicka z 1919 r. p.w. Jana Chrzciciela. Prosta budowla drewniana na rzucie prostokąta z sygnaturką. W latach 1947 – 1992 pełniła funkcje świątyni katolickiej pod wezwaniem Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Obecnie przybytek nieczynny kultowo.

Cerkiew unicka z 1919 r. p.w. Jana Chrzciciela w Dobkowicach
(źródło fot. https://cerkwie.podkarpacia.pl)

• TRADYCJE HERALDYCZNE

Na terenie Gminy Chłopice heraldyka związana jest od początków dziejów wyłącznie ze stosunkami własnościowymi tych terenów. Ich mnogość i rozpiętość na przestrzeni wieków nie pozwalają na wskazanie jednoznacznie na konkretnych protoplastów czy założycieli poszczególnych miejscowości położonych na terenie gminy.

Miejscowość Chłopice gminą została dopiero w 1933 r., brak jest zachowanych wzorów pieczęci urzędowych z własnym znakiem tożsamościowym. Najczęściej w polu centralnym umieszczano godła państwowe; do 1939 r., w latach okupacji oraz współcześnie.

Również nawiązanie do obecnego herbu powiatowego – *gdzie w błękitnym polu białe mury miejskie z dwiema flankowanymi wieżami z oknami, z których zwisają biało-czerwone proporce. W otwartej bramie łódź żaglowa.* Herb nadany w 1845 r. przez cesarza austriackiego Ferdynanda I. Mury świadczą o miejskości, otwarta brama o otwartości, łódź o tradycjach handlowych i położeniu nad rzeką San. W naszym przypadku trudno wykorzystać te godła w nowopowstającym herbie.

Innym herbem, który można brać pod uwagę to herb dawnej ziemi przemyskiej będący obecnie herbem powiatu przemyskiego – *w błękitnym polu złoty, dwugłowy orzeł.* W przeszłości Chłopice leżały w ziemi przemyskiej obecnie przynależą do innego powiatu a i klasyczny zestaw barw nie uzyskał akceptacji Gminy.

Barwy jakie zostały uzgodnione z Władzami Gminy to czerwień, srebro i złoto. Barwy te występują w herbie i na weksylium Województwa Podkarpackiego – **czerwień** z tarczy dawnego herbu Ziemi Bałzkiej oraz **złoto** z godła Ziemi Ruskiej (złoty lew) zaś **srebro** to barwa krzyża kawalerskiego Rzeszowa. Na weksylium miasta powiatowego Jarosławia – dwa pasy błękitno – białe (góra – dół). Pas środkowy biały przedzielony dodatkowo pasem **czerwono – żółto – czerwonym.**

• HERB

Po głębokiej analizie, opierając się na oczekiwaniach i sugestiach Władz Gminy, ustalono iż w nowym herbie dla Gminy należy połączyć godła odnoszące się do przeszłości i które są rozpoznawalne w okolicy. Taką figurą powinna zostać Figura Matki Boskiej z cudownego obrazu będącego adoracją kultu w Chłopicach. Nie chcąc jednak profanować wizerunku proponuję zastąpić Matkę Boską ukoronowanym Monogramem Maryjnym nad obłokami, nawiązującymi do obecnego wezwania kościoła – Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Poniżej pień gruszy o dwóch liściach z karpą. Według przekazów, pień ów zachował się pod obecnym ołtarzem w kościele.

W tarczy hiszpańskiej czerwonej - *w głowicy złoty ukoronowany monogram Maryjny otoczony srebrnymi obłokami. Poniżej (w podstawie) złoty pień gruszy o dwóch takiż liściach, z karpą. Kształt korony nawiązuje do obecnej korony jaką zwieńczono Cudowny Obraz M. B. Chłopickiej.*

HERB GMINY CHŁOPICE

- **FLAGA**

Flaga o klasycznych proporcjach płata, tj. 5 x 8, heraldyczna, gdzie na czerwonym płacie w pas, w części centralnej ukoronowany monogram Maryjny, żółty otoczony białymi obłokami. Całość nad pniem gruszy o dwóch liściach z karpą.

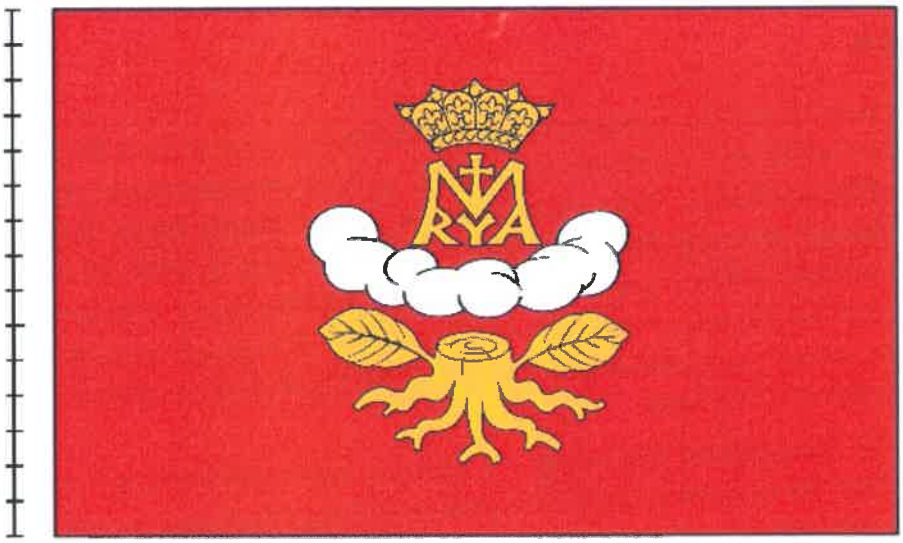

FLAGA GMINY CHŁOPICE

• **FLAGA STOLIKOWA**

Czerwony płat w słup (w proporcjach 10 x 20) gdzie bliżej górnej krawędzi w części centralnej ukoronowany monogram Maryjny, żółty, otoczony białymi obłokami. Całość nad pniem gruszy o dwóch liściach z karpą.

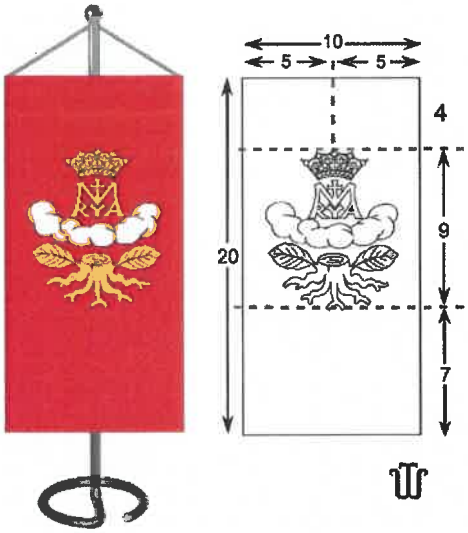

FLAGA STOLIKOWA

• **BANNER**

Czerwony płat w słup (w proporcjach 5 x 20) gdzie bliżej górnej krawędzi w części centralnej ukoronowany monogram Maryjny, żółty, otoczony białymi obłokami. Całość nad pniem gruszy o dwóch liściach z karpą.

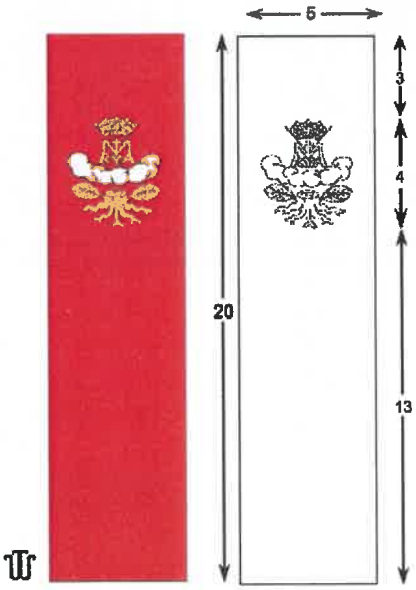

BANNER GMINY CHŁOPICE

• **SZTANDAR**

Strona prawa – Płat w kolorze czerwonym, w proporcjach 1 x 1 m. Z trzech stron 5 cm złota frędzla, od czwartej strony kółeczka do mocowania na pręcie przydrzewcowym.

Na płacie duży (ca 75 -80% powierzchni płata) państwowy Orzeł Biały w koronie. Korona, dziób i pazury złote.

SZTANDAR GMINY CHŁOPICE- strona prawa

Strona lewa – Płat w kolorze kremowym. W części środkowej herb gminy otoczony półwieńcem z zielonych liści dębowych (na pamiątkę dawnej dąbrowy i zachowanych dębów wokół kościoła). Nad herbem napis majuskułowy, lekko wypukły GMINA CHŁOPICE.

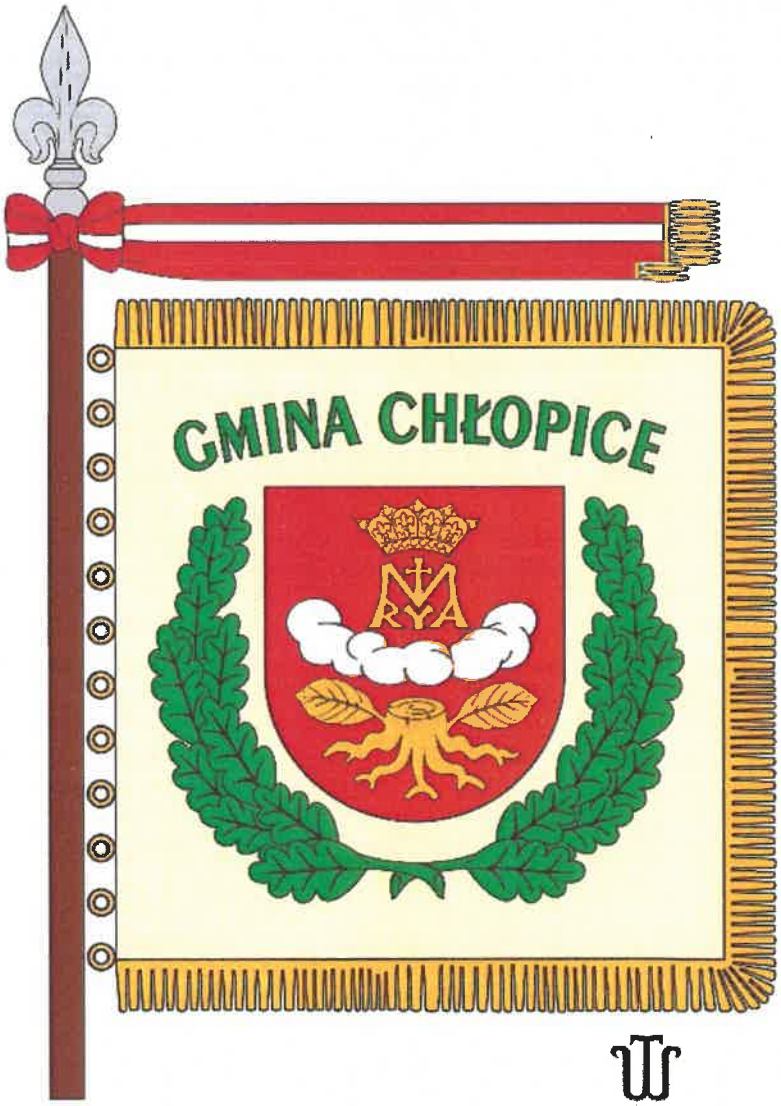

SZTANDAR GMINY CHŁOPICE- strona lewa

Drzewce składające się z dwóch części (do złożenia) z drzewa jesionowego z zakończeniem dolnym metalowym zwanym trzewikiem. Zwieńczeniem srebrny (stalowy) grot w kształcie połowy lilii będącej jednym z symboli Matki Bożej. Pod grotem przewiązanie dwóch szarf o długości ca 80 cm, szerokości 5-7 cm. Szarfy niebiesko-biało-niebieskie, nawiązują tutaj do barwy maryjnej ale także do głównych barw flag; powiatu i województwa. Szarfy zakończone złotymi frędzlami.

• **PIECZĘĆ**

Pieczęcie dla Gminy Chłopice, o średnicy 36 mm, gdzie w podwójnym otoku umieszczono kontur zatwierdzonego godła, różniące się otokowym napisem, z centralnie (na godz. 12^{00}) umieszczonym dywizorem w kształcie krzyżyka. Oba liście oraz korona ze względu na niewielkie wymiary zaznaczono schematycznie;

✠ GMINA CHŁOPICE // ✠ WÓJT GMINY CHŁOPICE // ✠ RADA GMINY CHŁOPICE

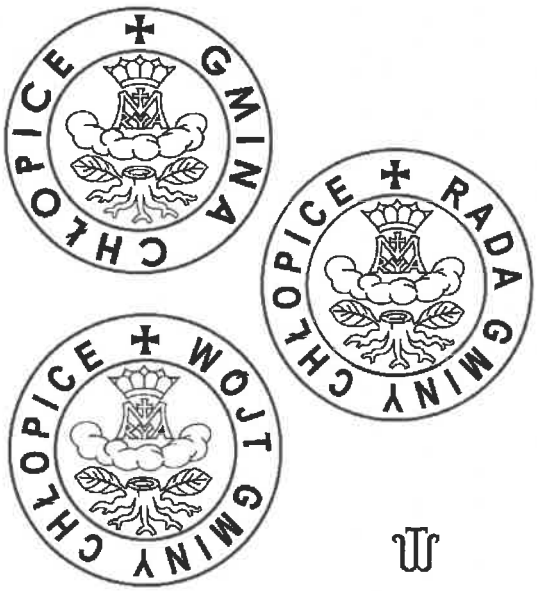

WZORY PIECZĘCI

• **ŁAŃCUCH WÓJTA**

Składający się z ogniw w kształcie stylizowanych liści dębu połączonych ogniwkami. Łańcuch zwieńczony (u dołu) ogniwem w kształcie tarczy herbowej zza której wystają z czterech stron górne fragmenty lilii maryjnej. Na tarczy kontur godeł z herbu gminy. W części górnej pomiędzy piątymi liśćmi łańcuszek stabilizujący łańcuch. Powinien być on zakładany na karku noszącego. Sugestia – na odwrotnych stronach liści możliwość grawerowania Imienia i Nazwiska kolejnego Wójta z datami jego kadencji. Pozwoli to na zapamiętanie tych osób u potomnych. Po zapisaniu wszystkich liści Łańcuch zostaje przeniesiony do gabloty a Gmina funduje kolejną wersję łańcucha.

ŁAŃCUCH WÓJTA GMINY CHŁOPICE

- **SYMBOLIKA BARW**

Użyte w projektach herbu i flagi Gminy Chłopice barwy mają znaczenie symboliczne. Z barwami tymi należy wiązać, obok symboli chrześcijańskich inne znaczenia, m.in.: cnoty i cechy charakteru, ciała niebieskie, kamienie szlachetne, metale i żywioły:

Złoto (żółcień) – symbolizuje Boski majestat, objawienie Ducha Świętego, glorię, zmartwychwstania, szlachetność, wspaniałomyślność, życzliwość oraz oświecenie, inteligencję, zasobność, świetlaną przyszłość. Planeta – słońce, kamień topaz. Metal - złoto. Żywioł – światło.

Czerwień – to barwa krwi Odkupiciela, symbol Syna Bożego oraz Boskiego pomazańca (króla). Oznacza też miłość, dzielność, poświęcenie i żarliwość. Jest barwą Marsa, kamienia rubinu, żywiołów ognia i wojny.

Srebro (biel) – obecnie jest kojarzony jako połączenie wszystkich barw. Biel symbolizuje czystość, niewinność, objawienie, pokój, pokorę. Planeta Księżyc, kamień perły, metal – srebro oraz żywioł wody i pokoju.

Czerń - to symbol śmierci, żałoby, smutku, piekła, nocy, ołowiu i Ziemi

OPRACOWAŁ

(-) Wojciech TUTAK

Warszawa, dn. 10 – 22 maja 2019 r. (zmiany – styczeń 2021 r.)

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Franciszek Kiszka